Після конфіскати — наклад другий.

Ч. 131 (10.808). Львів, середа 16 червня 1926 Pocztowa opłata zapłacono ryczałtem. Рік XLIV

# ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щадн. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло", Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописи не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол. За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 20 ч. к., Румунії 151 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

## Зміна конституції.

**22. ц. м. засідання сойму. — Як думає уряд змінити польську конституцію? — Буде чи не буде змінена виборча ординація? — Становище польських клюбів. — Представник ППС. про зміну конституції. — Новий міністр залізниць. — Прем. Бартель виступив з клюбу Партії Праці.**

*Варшава, 14. червня 1926.*

Вчора зачалися конференції марш. Ратая з представниками клюбів. Конференції ці були попереджені розмовами марш. Ратая з прем. Бартлем і мін. Маковським. Темою їх було устійнення речинця найблищого засідання сойму, яке визначено на день 22. ц. м.

Покинувши кабінет марш. Ратая, прем. Бартель сказав журналістам, що за два дні, себто в середу після засідання ради міністрів уряд перешле до сойму проєкти зміни конституції. Проєкти ці вже устанлено, а рада міністрів переведе над ними ще раз дискусію, щоб їх остаточно зредагувати. Одночасно премієр заявив, що уряд вносить буджетовий прелімінар на 3 місяці. Наконець премієр підчеркнув з натиском, що він є рішучо противний розвязанню сойму, як того домагається ухвала трьох клюбів поміркованої лівиці. На запит, коли менш-більш буде ухвалена зміна конституції, прем. Бартель відповів, що ця зміна мусить бути принята найдальше до 15. липня.

Опісля марш. Ратай відбув конференцію з пос. Гломбінським і і Сейдою (ЗЛН) і з представниками ППС пос. Мареком, Дашинським і Недзялковським. На конференції з представниками ЗЛН. марш. Ратай подав до відома, що уряд думає в найближчих днях внести до сойму буджетову провізорію на 3 місяці і проєкт закону про зміну конституції. На основі того проєкту сойм мав би поширити владу президента держави, даючи йому змогу розвязати сойм на основі однодушної ухвали ради міністрів оскільки передтим сойм не ухвалив урядові заяви недовіря. Дальша зміна конституції має означити речинець для законодат. тіла, в якому мусів би бути принятий буджет. Речинець цей має виносити 4 місяці. Дальше передбачується право veta президента проти законів, ухвалюваних соймом і право відсилання їх назад до сойму, при чому законодатні тіла мали би рішати абсолютною більшістю голосів про дальшу долю тих законів. Крім того уряд дістав би право декретування законів у часі між каденціями сойму, а навіть підчас ферій — при звичайному відложенні сойму. Зате уряд не думає зміняти виборчої ординації.

Посли Гломбінський і Сейда заявили на те в імени ЗЛН., що між зміною конституції в тому дусі і зміною виборчої ординації істнує iunctim і ЗЛН. міг би тільки тоді голосувати за више згаданими змінами конституції, якби мав гарантію, що в Польщі буде при кермі завсіди уряд польської більшости. Аналогічне становище заняли також представник хадеції пос. Чернявський і представник дубадеції посол Стронський.

В соймових колах думають, що зміна конституції буде ухвалена голосами правиці і центру, при відповідній підпержці німецьких послів.

Пос. Недзялковський (ППС) заявив денникарям, що на його думку слід завести такі зміни в конституції: скорочення посольських мандатів з 5 на 3 роки, дати президентові держави право розвязувати законодатні тіла, одначе в точно означених умовах, і скасувати сенат. Пос. Недзялковський не мав би нічого проти утворення „Ради Стану", під умовою, що вона буде приватним гуртком дорадників президента. Тому він є проти надавання їй якихнебудь ширших повновластей. Щодо повновластей для уряду, то Недзялковський годиться тільки на повновласти натури господарської, а щодо виборчої ординації, то уважає потрібним завести лучення виборчих ліст.

Є чутки, що уряд думає лишити соймові фірточку на випадок, якби декрети президента держави, видані в часі примусового відложення сойму або замкнення сесії, не подобалися соймовій більшости. Тою фірточкою буде право квестіонувати ті декрети на надзвичайному засіданні сойму, яке може кожної хвилі скликати абсолютна більшість членів сойму. Є ще також чутки, що не дивлячись на заяву прем. Бартля про це, що уряд не думає робити змін у виборчій ординації, такі зміни таки будуть. За такими змінами заявляться всі клюби правиці і більшість центру. Також марш. Ратай має в цій справі деякі проєкти, а саме він бажав би зменшити виборчі округи, зменшити число послів до 350 і ввести лучення виборчих ліст.

Прем. Бартель уступив таки зі становища мін. залізниць, а на його місце прийшов хадецький пос. Павло Ромоцький, що був повітовим інжиніром у Коніні. Бартель зголосив учора також виступлення з клюбу Партії Праці, в якому був донедавна навіть головою. Виступлення з клюбу мотивує премієр тим, що як голова уряду хоче мати вільну руку у виконуванні своїх обовязків.

## Жидівська радянська республіка.

З Риги повідомляють, що після близько 4-літніх переговорів між Радою Національностей і Центр. Виконуючим Комітетом — радянський уряд вилучив часть херсонської й ин. губерній як терен автономної жидівської радянської республики. Радянський уряд і американський комітет помочи хочуть поселити на цих землях 25.000 жидівських родин.

## З судової салі.

**За приналежність до Української Військової Організації.**

*Львів, 15. червня 1926.*

Вчора зачали переслухувати свідків, котрих з акту обвинувачення є 73. Першу покликано п. М. Барановську, жінку пароха в Темерівцях. Вона як мати двох обвинувачених Барановських користає з закона й відмовляється від зізнань. Св. Евг. Гас, бувш. ком. поліції в Калуші (тепер у Кракові) зізнає згідно з актом обвинувачення, а саме, що „терористична боївка", яка ділала в Калуші, вбила конскрипційного комісаря, підложила бомбу під староство, плянувала атентат на копальню і т. д. Сліди вказували, що до того гуртка належали українські академики. Наслідком арештувань напади устали, а щойно в травні 1924 р. був напад на почтовий віз. Виновники втікли. Тому що обв. Лупул був під доглядом поліції, знала вона про кожний рух і що їздив усюди. Обв. оправдується, що шукав заняття, але йому доказано, що був провідником того гуртка, інформував, коли надійдуть гроші. Про участь у нападі підозрівали братів Барановських, синів пароха в Темерівцях біля Калуша. Там були всі учасники нападу на почтовий віз, але всі, крім Паславського, втекли. Свід. Із. Кнавер, постерунковий у Темерівцях бачив, як утікаючі стріляли до поліції, але що були далеко, не пізнав нікого. Св. Новицький конвоював у падолисті почт. віз, стріляючи відстрашив нападаючих. Почтареві Білоусові двічи вдалося врятувати біля Калуша готівку, а саме підчас нападу 29. травня і 29. падолиста 1924. Дня 9. падолиста везли 80.000 зол. Конвоював поліцай Новицький. Ледви віїхали яких 15 кроків, побачили тіни якихсь людей. Засвітив електричну ліхтарку й спитав, хто то. Тоді впали стріли, а на них відповів свідок і Новицький. Нападаючі втекли. Другий напад був 29. травня 1925. Свідок із постерунковим Красніком віз тоді около 75 тис. зол. За собою почули голоси „стій!" і стріли. Свідок і Краснік були ранені. Всетаки перекинув гроші на надїзджаючий віз, посадив раненого Красніка та казав їм їхати до міста. Сам відїхав почт. возом. Не пізнає чи той, що напав на віз був подібний до обв. Бігуна.

На цьому розправу перервано до нині. Зізнаватимуть дальші свідки.

## Біржа.

**Гроші.**

Курс ефективного доляра в приватних оборотах був 14. червня 10·18—10·20 при сталій тенденції. — Канадійський доляр 10·16—10·18. — Банк польський платив без зміни валюти й девізи по 9·98. Максимальний курс банковий виносив 10·10 до 10·15 і був курсом зглядно реальним.

**Збіжжа.**

З причини сильних дощів довіз утруднений. Сильне зацікавлення ячменем, житом і вівсом. Пшениця занедбана. Ціни назагал удержані. Тенденція усталена. Настрій оживлений. Ціни оціночні без транзакцій. Пшениця біла 43·50—44·50, пшениця червена 46·50—47·50, жито 27—28, ячмінь пастівний 27—28, овес 32—33·50.

## Зміна виборчої ординації.

*Львів, 15. червня 1926.*

Проект повновластей для президента польської держави обіймає між иншим також зміну виборчої ординації до законодатних установ. Повновласти без сумніву будуть ухвалені, а тимсамим уряд през. Мосціцького, а радше уряд марш. Пілсудського одержить вільну руку щодо перетворення виборчої ординації. На основі дотеперішних даних можна з усею певністю твердити, що зміна виборчої ординації до законодатних установ піде шляхом упривілеєння міст коштом сіл, шляхом створення більшого заступництва міського елементу в некорисить сільського. Тим способом новий уряд хоче приєднати собі міську інтелігенцію й робітництво та піднести інтелектуальний рівень будучого сойму. Крім того партії правиці й центра висувають іще домагання голосування на імена (на особи кандидатів) замісць лист і забезпечення представництва польського елементу на „мішаній" території. Друга вимога зміни є без сутнього значіння, бож „направи" складу будучого сойму не дасться осягнути через вибір якогось крикуна замісць менше або більше визначного представника партії. За те третя вимога (забезпечення представництва польського елементу на „мішаній" території) є просто грубою провокацією. Виходилоб з цього, що польському елементові досі ділялася „кривда", що його майоризували „чужоплеміниці", що виборчу ординацію і виборчу геометрію конструували Лютославські, Грабські і Гломбінські нарочно зі шкодою польських інтересів.

Міста — яко скупчення польсько жидівського елементу є упривілеєні вже на основі досі обовязуючої виборчої ординації. Нпр. в Познані вибирає одного посла 42.000 населення, а в Кракові 45.000 населення, тоді як в сільських або переважно сільських округах один посол припадає (навіть на польській національній територі) на 60 до 75.000 населення. Зрештою, до загальних (сільсько-міських) округів влучено тільки ті міста, де переважає жидівський елемент.

Та поки що ми не будемо займатися цим питанням, а звернемо увагу на постулят забезпечення представництва польського елементу на „мішаній" території. Отже слід ствердити, що українське населення є крайно покривджене дотеперішньою виборчою ординацією. Хоч українське населення головно в Галичині, є без порівнання політично свідоміше й більше зріле, як нпр. польське населення в Конгресівці, то на українській національній території (або — як польська преса каже — на „мішаних" теренах) один посол припадає на 80—100.000 населення, тоді як на польській території одного посла вибирає 50—75.000 населення. Коли взяти, що пересічно на 70.000 населення — без огляду на національний склад даного округа чи території — повинен припадати один посол (444 послів з виборів і держ. листи на 28 міл. населення), — то українське населення під Польщею через нерівномірне трактування всього населення без огляду на

Red. czas. „Dilo" Pr. 279/26. W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny we Lwowie, orzekł na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, że treść artykułu umieszczonego w czasopiśmie „Dilo" Nr. 127 (10804) z dnia 10. czerwca 1926 roku pod tytułem: 1) „Wymoby czasu" między słowami: zemli... a słowami: szkoly. 2) „Nasmuł nemoralnosty" a) między słowami: w sklad... a słowami: uwijszy, b) między słowami: nemoralnoho... a słowami: u wyrysku, c) między słowami: praci... a słowami: Tut, d) między słowami: socijalnyj... a słowami: w bezkonc zuis", e) między słowami: ouperdaykiw... a słowami: je zmoestyj, f) Urkaudaykiw... a słowami: cerkow, g) między słowami: telormy... a słowami: Tiky. 3) na str. 3-ciej z kroniki „Nowynky" w kolumnie 3-ciej między słowami: naselenn'a... a słowami: Łys Mykyta zawiera ad I. i II. znamiona zbrodni z § 65 a) ustawy karnej, ad III. znamiona występku z § 300 ustawy karnej uznał dokonaną 9. czerwca 1926 roku konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493 pk. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnego redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 17. XII. 1862 Dz. u. p. Nr. 6 ex 1863 t. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. — Lwów dnia 11. czerwca 1926.

Hawel.

і Т. скасувало згадане рішення львівської дирекції почт і телеграфів як протизаконне і стверджує, що адресат може потверджувати почтові посилки підписом виписаним кирилицею і що в цьому напрямку видало дирекції почт і телеграфів у Львові потрібні вказівки. Отже домагання щодо підписів на відборі почтових посилок по польськи є протизаконне і тому наші громадяне повинні пригадати це почтовим урядам, які не знають власних законів.

**— Марева листопадових днів** Арештували Василя Добринського львівського пекаря зі Судової Вишні на донос учительки зі села Купче, яка пізнала в ньому вбийника свого чоловіка Болеслава Пруса, з 2. листопаду 1918 р. Добринський признався, що стрілив до Пруса, коли цей відмовився скласти зброю, одначе не мав наміру його вбити.

**— З документів часу.** M gistr « król. st. ł. miasta Lwow» LM. 51601 VIII/26 Lwów 17/4 1926. Do Wiel. Ks. B·z Łoncz·yny we Lw·wie ul. Żółkiewska. Orzeczeniem z 13/4 1926 uzn ł Wnego Ks ędz M g str t winnym przekroczeni art. 1. ust. z 31/7 1924. Dz. U. Rz. P. Nr. 73 poz 72 , po ełnionego przez wy tawi n e poświ dczeń me rykalnych w języku ruskim i z sądził go n p dst w e § 11. patentu ces. z 20/4 1854 Dz. u. p. Nr. 96 na grzywnę w kwoc e 100 zł. na rzecz miej c. funduszu ub gich m. Lw wa, ewent. w raz e niemożn ści ściągnięc a g zywny n k rę 10 dni aresztu. Przec w powyż z mu orzeczen u służy pr wo rekursu do Wojewódzstw z pośredn ciwem M gistratu. Rekurs należy wnieść w terminie 3 dni licząc od dnia n stępnego po dniu doręcz n a niniejszego rzeczenia k rnego. O tem z wi d miam W el. Księdza z wezwaniem do złożeni powyższ j g zywny po prawomocności orzeczenia do dn 8-miu w K sie m. i wykaz nia się p kwito w n em w Komisary cie dz III., który otrzymuje równocześnie polecenie wyk n nia k ry areszt w razie n ezapł cenia grzywny. — Z wis owsk . — Слід зазначити, що тепер на основі зарядження Митр. Ординаріяту виставляється витяги метрикальні тільки в латинській мові, а лише дописки і взагалі переписка з державними й автономічними властями ведеться виключно по українськи, розуміється з печатками і підписами парохіяльних урядів і священиків. Так поступає і о. Лончина і за те його карають. Перший раз покарано о. Лончину на 20 зол., другий раз на 50, а третій раз на 100 зол.

**— Приймають фонетичний правопис.** Довідуємося, що „О-во ім. М. Качковського" рішилося нарешті приняти для своїх видавництв фонетичний правопис. У цій справі відбулася 3. ц. м. нарада, на якій після рефератів проф. Копистянського зі Станиславова, д-ра Гуркевича з Тернополя і директора бібліотеки „Народнього Дому" у Львові Ґенсьоровського принято постанову про введення до видавництв того товариства фонетичного правопису. Таким чином при старому етимольоґічному правописові залишаться тільки „мамути" з „Народнього Дому" і Ставропиґії.

**— Вбивство священика бандитами.** Пишуть нам з Горлиць: В ночі 11/12. ц. м. вбили бандити о. декана Ом. Менцінського в Маластові (пов. Горлиці). Похорони у вівторок 15. ц. м. в Маластові.

**— Вакаційно-кабаретова драма.** У лісі в Яремчу найшли задушеного елеґантного молодця, який пролежав там кілька днів. Убийник забрав зі собою всі його дорогоцінности, гроші та папері. У звязку з цим таємним злочином арештували львівську кабаретову артистку Хшашевську-Кульчицьку, яка призналась, що саме в тім часі виїхала на прогульку до Яремча з двома принагідними знайомими. Знає лише імена „Віктор" і „Кацьо". Там розтрачували вони величезні гроші, і в один мент щезли, залишаючи їй лист з 10 долярами на негайний поворот і телеграму зі звісткою, що вмерла її мати. Своїх приятелів більше артистка не бачила і поліція не в силі до цього часу їх розшукати.

**— З епідемії самовбивств.** 17-літня Валерія Ручко випила більшу скількість йодини, тому, що мати знущалась над нею. — Два оригінальні мотиви самовбивства найшли два артилєристи 6. львівського полку: Франц Маскатий і Михайло Стельмах; вони є біді, один має рака, другий венеричну недугу; коли їх тепер звільнили з війська, як непридатних, вони не мають за що лічитись і тому рішили скочити з поверха та поломати собі деякі частини тіла, щоби лічитись у військовім шпиталі. Оба зломали руку і замісць перенестись на другий світ або на цивільну свободу, перенеслись, як бажали, до військового шпиталя.

**— Цьогорічний червень** нагадує своїми дощами минулорічний. У суботу 13-го ц. м. відвідала Львів навіть буря з блискавками та градом. До деяких домів вода вдерлась у „підземельні" поміщення, а в інших перебила стелю. Після недільної погоди, дощ почав падати у понеділок з самої ночі. Невже-ж бурі та повені, що впали на стільки країв, завітають і до нас?

**— Товариство Українських Правників** отворило при співучасти Союзу Українських Адвокатів правничу читальню приміщену тимчасово в Тов. „Українська Бесіда" вул. Рутовського 22. — Читальня має найважніші правничі журнали, видання з актуальної юдикатури і нові закони та буде постепенно побільшуватися дальшими красвими та чужинними видавництвами з усіх галузей права. Читальня отворена цілий день; правильник поміщений на „Бесіді" вказує, як нею користуватись. При цій нагоді просить То—во Українських Правників українських правників у краю і на чужині, щоби зволили жертвувати в хосен бібліотеки всі непотрібні їм правничі журнали та публікації в усіх мовах. Посилки просимо пересилати на адресу бібліотекаря адв. д-ра Олександра Надраґи, Львів, Домініканська 11.

**— Ucrainica.** У „ПраґерПрессе" з дня 11-го ц. м. передає інформації про деякі театральні вистави на рад. Україні, про премієру „Перемоги" в київськім „Березілю" під проводом Леся Курбаса, про літній сезон народнього театру в Харкові, що почався виставою „Про що тирса шелестіла", про поворот А. Загарова на Радянську Україну на становище директора театру Заньковецької в Катеринославі. При цій нагоді згадка про два нові музичні твори Б. Лятошинського призначені для т. зв. квартету Леонтовича.

**— Для устійнення правди** заявляю, що я ні письменно ні устно ніяких „вияснень" редакції „Слов-а Польск-ого" не давав. Спростування денунціяторської брехні зажадали з мотивів людських і товариських деякі мої товариші, а редакція зробила це у питомий їй безсоромно перфідний спосіб. — Д-р Іван Брик.

**Памятаймо: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист в добі лихоліття!**

## Нові книжки і видання.

**КНИЖКИ:**

*Іван Франко:* ПІСНЯ І ПРАЦЯ. Вибір оповідань і поезій. Львів 1926. Накладом Ювилейного Комітету. Упорядчик: М. Возняк. Ст. 186.

**ЖУРНАЛИ:**

ЖИТТЯ И РЕВОЛЮЦІЯ. Щомісячний журнал громадського життя, літератури й науки. ч. 5. Зміст: Красне письменство. І. Франко: Ex nihilo. Меморандум Боднара. В. Сосюра: Рани главу. В душі моїй. М. Рильський: Друге вибальське послання. Д. Фальківський: Пройшла сузіннів і вагання. Л. Могилянська: Травневі трави. Д. Тась: Так день пройшов. Йос. Гора: Захід і схід. М. Черемшина: Верховина. С. Васильченко: Соняк. Г. Косинка: Циркуль. Іван Франко — життя і творчість. С. Черник: І. Франко, Ботокудія і Радянська Україна. А. Музичка: Життєва путь Івана Франка. П. Филипович: Франко-поет. К. Довгань: Літературно-критичні погляди І. Франка в 1890-900 рр. А. Ніковський: Франко в Одесі 1909 р. М. Драй-Хмара: І. Франко й Л. Українка. Ак. Лебідь: Листи І. Франка до Коцюбинського.

„НОВА ХАТА", журнал для плекання домашньої культури. Червень ч. 6. Зміст: Мих. Рудницький: Жінка в творчости Франка. І. Франко: Великі Роковини (уривок). Еллен Кей. Діточі доми Марії Монтессорі. Еллен Кей: Молода генерація. Д-р Р. Касіїевський: Американка. Народний стрій. С. Мійська: Наше літнисько в дома. Жіноцтво в світі й в нас. За рівнорядність мущин. Як ми занедбуємо себе в чотирьох стінах. Прятання хати. Мода на літо: Літні костюми й плащі, сукні прикрашені виш иками. Ручні роботи. Культура помідорів. Ради господиням.

## ✝ Посмертна згадка.

**Іван Загаєвич,** провідник та організатор яворівського повіту, б. посадник міста Яворова, діяльний член численних українських то ариств, помер 10. ц. м. Похорони відбудуться дня 12. червня в 3. год. попол. в Яворові. В. Й. П.

✝

**В перший день Задушних Свят**
то є в неділю 20. червня ц. р. відправиться
**Полеву Заупокійну Службу Божу і Панахиду на могилі Січових Стрільців в Семиківцях,**
підгаєцького повіту, на які усіх Січових Стрільців, учасників в боях в Семиківцях в 1915 і 1916 р. і доокличне громадянство запрошує —
1933 1—3 КОМІТЕТ.

## ОПОВІСТКИ.

**Український Наддніпрянський Хор під управою Дм. Котка.**
Середа 16.VI. Теребовля.
Четвер 17.VI. Копичинці.
Пятниця 18.VI. Гусятин.
Субота 19.VI. Чортків.
Неділя 20.VI. Чортків.
Початок о год. 8·30 вечером. Ціни скрізь знижені. 1659 36—?

**Управа приватної дівочої ґімназії УПТ. в Станиславові** (гуманістичного типу з правами державних ґімназій) приймає зголошення до вступного іспиту до всіх кляс I—VIII. Вступний іспит до кляс висших II—VIII. відбудеться в четвер 24. червня с. р. о год. 8 рано а до кл. I. вівторок 29. червня цр. о год. 8 рано. Вимоги при іспиті до I. кляси з релігії, української і польської мови та з рахунків як у державних ґімназіях. — Станиславів, 9. червня 1926. — За Управу: **Гр. Кичун.** 1904 2—4

**Мужеська учительська семинарія УПТ. у Львові** вул. Крупярська 15. переводить вписи на роки I.—IV. щодня в годинах: 11—12 і 2—4 до 30. червня. Умови приняття на I-ший рік: покінчення VII. кл. всенародніх шкіл, або II. кл. середніх шкіл. Вступні іспити відбудуться дня 30. червня. Вписове 5 зол. *М. Бабик*, управитель. 1928 1-1

**Управа українських ґімназійних курсів УПТ. в Долині** подає до відома, що в наступному шк. році поробить всякі можливі заходи в цілі одержання права прилюдности для першої кляси. Вписи до кляс II.—IV. відбудуться в днях 22., 23. і 24. червня. Вступні іспити до I-ої кл. відбудуться 24. червня. Зголошення до вступного іспиту до I-ої кл. приймається щодня від 15. червня. УПРАВА. 1926

**Дирекція прив. дів. учит. семинара УПТ. ім. Т. Шевченка** і дів. ґімназії гуманістичного типу у Львові вул. Мохнацького ч. 12. подає до відома, що вступні іспити до семінарії від I.—IV., а до ґімназії від IV.—VII. кляси відбудуться в днях від 22.—25. червня 1926. Вписи до всіх кляс безпосередно по зложенню іспиту. Зголошення приймається кождого дня. — *В. Адріянович.* 1925 1-4

**В прив. учит. семинари з правом прилюдности СС. Василіянок у Львові** вул. Потоцького 95. відбудуться вступні іспити на I. курс дня 23. червня (початок 8. год. рано), на II., III. і IV. курс (в міру місця) як також до кляс II.—VII. школи вправ в днях від 22—26. червня. Вступний іспит на V. курс семин. можуть здавати лиш ті учениці, що постараються о дозвіл від Кураторії Ш. О. Зголошення до вступних іспитів приймається до дня 22. червня. Вписи учениць до всіх кляс школи вправ і семинара відбуватимуться до 30. червня включно щодня в урядових годинах. Присутність родичів (опікунів) конечна. До кляс I.—IV. школи вправ приймається також хлопців. Дирекція 1924 1-2



За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло" З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч.10

## Математична загадка!

Коли 1 — 50

1247 **Розвязка** 46 70

(1 пачка цитринового екстракту
АЛРУМІНА — 50 цитрин.)

дей, а взяло участь у виборах 7,143.158 виборців, отже більша половина. Вибрано до рад: 266.121 членів; з того 25.806 жінок отже 9·7 прц.; 25.625 комуністів отже заледви 9·5 відсотків і накінець 8450 комсомольців, тобто 3·2 відсотки. Таким чином селянські депутати (як їх там називають) до рад складають 86·2 відсотків, а в минулому році було їх на 5·7 відсот. менше. Минулими літами багато депутатів до рад давали комітети незаможних селян. А цього року незаможники мають у сільських радах заледви 28·1 відсотків своїх членів, у порівнанні з попереднім роком майже на половину менше (у мин. році мали 47·3 відс.) Загально нововібрані члени рад діляться на основі радянської статистики в містковому відношенні ось як: бідняків зорганізованих в комітетах незаможних і незорганізованих у них є 47·8 відс. а середняків і заможних 38·4 відсотки — все це на загальну кількість вибраних членів рад.

Аналізуючи далі сам перебіг виборів і цифри Буценко, приходить до пересвідчення, що при найближчих виборах треба б-де докладно провірити виборчу ординацію відносно участи заможніших селян у виборах. Конкретно передбачує він обмеження виборчих прав для тих селянських господарств, що користуються наємною працею, що мають по кілька наймитів.

Отже далі побоюються більшовики засилля в родах того елементу, який вони вважають на селі найнебезпечнішим.

## Жиди шукають „зближення“.

**Перші практичні кроки.**

Після трагічної смерти б. отамана С. Петлюри витворилася між Жидами й українським громадянством напружена атмосфера. Жидівський Клюб і жидівська преса вибілюють убийника Шварцбарта та знеславлють не тільки память С. Петлюри, але безчестять цілий український нарід.

Тому походові Жидів на честь цілого народу український нарід протиставив одноцілий, моральний фронт. Заістнував конфлікт, що має покищо тільки моральний характер, а з якого ніхто з Українців не витягає і не витягне в практиці ніяких консеквенцій.

Не те Жиди! Ось у Львові сіоністичний штаб кинув Українцям рукавичку і визвав їх до боротьби у практичному буденному житті. Орган відомого ворога українського народу Райха „Хвиля“ має свою друкарню. В ній працювали і складачі Українці. Жидівські патріоти з підприємства „Хвиля“ вважали за доцільне викинути з друкарні двох українських складачів та приняти на їх місце Поляків. Отже не зменшення числа складачів, не звуження підприємства стало причиною одного вчинку, але чисто політичні мотиви, що беруть свій початок у моральному конфлікті між Жидами та Українцями. На те вказує демонстраційне приняття Поляків.

Ми полишаємо на боці те, що зробить і як поступить в даному випадку організація друкарів, але вважаємо за вказане звернути на цей факт увагу цілої нашої суспільности. Цей перший практичний крок львівського жидівського штабу східно-галицьких сіоністів на полі гоєння і затирання давних ран, на полі „зближення“ двох народів, що історично й економічно зі собою тісно звязані та примушені жити разом, подаємо до загального відома без ніяких коментарів. Кинену рукавичку повинен український загал приняти.

## Орґанізаційний рух.

**Віче УНДО. в Щирці під Львовом.**

*Щирець, 14. червня 1926.*

Дня 13. ц. м. відбулося політичне віче в Щирці. Салю т-ва „Задаткова Каса“ виповнили громадяне Щирця і 12 поблизьких сіл: Острів, Лани, Піски, Сердиця, Попеляни, Дмитре, Добряни, Містки, Бродки, Никінковичі, Підсадки. Віче отворив місцевий адвокат д-р Б. Савчак. До президії зборів покликано Микиту Фітя, Ілька Синенького і Книша Степана.

Реферат про наше політичне положення виголосив голова Пов. Нар. Ком. — Львів п. І. Ліщинський, а реферат про завдання УНДО. делеґат Центрального Комітету О. Черкавський зі Львова. По вічу уладили референти з представниками кількох громад інформаційну нараду, на якій обговорювали ріжні місцеві болячки і давали потрібні вияснення і вказівки.

## Вага Рідної Школи.

Здавалось би, що ми маємо вже давно за собою часи, коли треба було переконувати людей про вагу рідного шкільництва. Одначе наше повоєнне лихоліття між ріжними своїми паталогічними появами викликало у нас навіть у деяких заслужених на ниві того шкільництва робітників захитання погляду про доцільність удержування приватних шкіл.

Спричинили це деякі зарядження польської шкільної адміністрації дотично нашої школи, а зокрема домагання вести урядування і науку географії та історії по польськи. Деякі школи піддалися тим зарядженням під грозою замкнення і під напором батьків, які бажали врятувати за всяку ціну право прилюдности для шкіл. А тоді почалися нарікання, що шкода народного гроша для таких шкіл, та що краще зректися всяких прав, ніж приймати умови шкільної адміністрації, так, немовби школи без права прилюдности були вповні незалежні. Тимчасом це мильний погляд, бо всі школи є під доглядом шкільної адміністрації і вона ставить однакове домагання до всіх шкіл — без огляду на признані їм чи непризнані їм права.

Вкінці далися навіть почути відокремлені голоси, що краще вчити дитину в польській державній школі, як у такій обмеженій у своїх правах приватній українській. Той погляд дуже небезпечний для нашого приватного шкільництва, бо у нас негативні гасла приймаються дуже легко; воиж відповідають нашому нахилові до пасивности й оправдують тих, що занедбують свої обовязки у відношенні до Рідної Школи. Тому слід нам над вагою своєї рідної школи застановитися.

За вихованням в рідній школі промовляють педагогічні й національні огляди. Основною тезою новітньої педагогії є подавання науки в рідній мові дитини, бо вже само засвоєння нових понять томить ум дитини і спричинює трудности в їх приниманні. Пощож отже їх збільшати, подаючи дитині науку в чужій мові? Цей погляд, що дитину повинно вчити в рідній мові, є так загально принятий, що шкода витрачувати слів в його обороні. Його не признають тільки ігноранти або люди, захоплені чужою культурою.

Не менш ясно представляється ця справа з національної точки погляду. Кожна державна школа є перенята державним духом, який в національних мішаних державах, як прим. у нас, є звичайно наскрізь шовіністичний, бо річ у тому, щоб чужонародні діти як найскорше засимілювати, що лежить в інтересі державної одноцілости. Дїється це при помочі відповідно уложених шкільних програм, підручників, а передовсім при помочі відповідно дібраних учителів. Правда, і приватні школи підлягають в тім напрямі також шкільним властям, та програми таких шкіл можуть ріжнитися від державних, особливо в середнім шкільництві, а що найважніше: учителі, як безпосередньо від держави незалежні, можуть виховувати свою молодь в рідній дусі. Ми позволимо собі навіть на такий парадоксальний на око вислів, що поки в українських школах вчать наші учителі, то вони будуть українські, хочаб уся наука велася по польськи. Тому і в нинішньому незвичайно важкому становищі приватної української школи слід її піддержувати, бо свій учитель зовсім инакше виховує молодь, як чужий, до того часто ворожий, в державній школі. Коли від чужого учителя молодь навчиться передовсім високо цінити чуже, а легковажити своє, то свій учитель, хоч би під дуже строгою контролею, навчить дитину любити своє, рідне.

Дотеперішний досвід вчить, що ренеґатів майже не видавали українські державні школи, а вже ніколи приватні, зате майже виключно чужомовні державні. Підносять, правда, що національне виховання можна дати дитині дома або в бурсі, однак й цей погляд помилковий. На вражливу діточу душу ділає сильно окруження: учителі, товариші і ціла шкільна обстанова в польській школі. Хто мав з навчанням до діла, той знає, як звичайно безкритично приймає молодь слова учителя. Капля за каплею всякає в молоду душу наука чужого учителя і дитина не спостережеться, як переїметься нею навіть проти своєї волі.

Того впливу, того напору на дитину в польській школі, що ділає з усіх сторін, не зрівноважить і управитель бурси; а при тому не треба забувати, що й над ним шкільна влада може мати вплив, бо може кожної хвилі вимогти його усунення, як це бачили ми в останніх часах у Перемишлі.

А в тім — чи ми маємо легковажити собі те, за що всі народи боряться і право на що признав їм мировий договір, а саме право засновувати й удержувати приватні школи? Чи для нас це право має бути менше цінне, як для инших народів, котрі ним дорожать і стараються його вповні використати? Тому не даймося потягнути шкідним, хоч би часто в добрій вірі голошеним гаслам і кличам, але навпаки — всіми засобами і з усіх своїх сил підтримаймо й розбудуймо як найкраще й найширше наше приватне шкільництво!

## Свята Франка.

**Львів.**

Товариство руханкове і сторожі вогневої „Луг“ у Львові влаштувало 13. ц. м. велике свято в честь Франка на площі Сокола-Батька. Присутніх було кілька тисяч людей, до збірних вправ стануло 821 Луговиків і Луговичок, що заступали 26 лугових товариств. Було кількадесять людей в однострояж. Суботня злива з градом, що в ріжних підльвівських селах наробила страшних шкід, відбилася на чисельности цього свята, подібно як кілька днів тому на чисельности свята сокільського. Всеж таки слід признати, що на луговому святі площа роїлася від гарних селянських строїв, особливо дівочих, коли між тим на сокільському святі переважала інтеліґенція. Саме свято було дуже ріжноманітне. Отже були вправи Луговиків вільноруч (512) і Луговичок хустинами (309), ритмічні вправи Луговичок і вправи Луговиків топірцями, прецизно виконані вправи сикавкою („Луг“, Рудно), масові вправи вільноруч, національні танці („Сокіл“ III.), аркан і т. п. Цікаво виглядали ритмічні вправи львівських Луговичок, до яких співав міш. хор з Чижикова і Рудна. Точки, що їх мало виконати спорт. тов-о „Україна“, в більшости відпали, відбулася зате гра в летучого мяча, якою й закінчено це свято. До вправ і в часі перерв грали дві оркестри (з Миклашева й Рогатина). При кінці слід зазначити, що свято львівського „Луга“ відбувалося під небувалою опікою поліції. На площі і в на близькім її сусідстві було „тільки“ 2 комісарів, 2 заступників, кільканацять цивільних (тайних) агентів і 60 поліціаів в поготівлі. Скільки поліції сконсиґновано подальше, не знаємо. Поліція не мала, розуміється, ні разу нагоди до „інтервенції“, хоч її всевидюче око заглядало в кожний куток, а чутке ухо підслухувало кожний звук українського слова й української пісні.

## Пресовий ланцюх.

**На побільшення обєму „Свободи“**

зложили далі:

129. Бігун Василь і 130. Ст. Шпір обидва робітники з Бельгії (Olby) прислала до спілки 1 долар.

131. Пор. Сергій Хруцький — 10 зол. і кличе: о. дек. Калинського Івана в Белзі, посла Любарського у Варшаві і сенатора о. протоєрея Д. Герштанського.

132. Пні Бланка Баранова з Тернополя — 5 зол. і кличе: радн. К. Білинського в Тернополі, радн. Цебровського і радн. Н. Майковського теж у Тернополі, та д-ра Олександра Тисовського і суддю д-ра Ст. Старосольського у Львові.

133. Інж. Дмитро Формаль у Зашкові — 5 зол. і кличе: о. Мих. Клюка в Заруддях, п. Петра Шкановського в Зашкові, п. Михайла Грабa теж у Зашкові і дир. Володимира Панькова у Львові.

134. о. Іван Головкевич у Тейсарові — 5 зол. і кличе: о. Павла Чехута в Іванівцях, о. А. Флюнта у Угерську Івана Білинського у Пчанах.

135. Д-р Ярослав Шипайло у Любачеві — 10 зол. і кличе: д-ра Василя Банда у Монастириськах, д-ра Остапа Навроцького у Делятині, д-ра Ярослава Дудикевича у Бібрці.

136. о. Іван Фединський у Любіні вел. — 5 зол. і кличе: о. Теодора Цара у Малковичах, о. Івана Крука у Керниці, о. Стефана Гарабача у Малковичах.

137. о. Стефан Онишкевич у Куп-овичах 5 зол.

138. Л. Дзедзінський Львів 5 зол.

139. Д-р Теофіль Гвоздецький у Липиці дол. — 10 зол. і кличе: о. Смика в Жовчеві і д-ра Лаврівського в Бережанах.

140. О. Дудрович у Яблонові 10 зол. і кличе: о. Романа Лободича у Залукві, о. Василя Медвідського у Дубівцях і Чит. Просвіти в Яблонові.



**Малий фейлетон.**

## Чому нас стільки?

(У відповіді „Слову Польскому“.)

Фейлетоніст „Слова Польского“ вичитав у „Ділі“ з обуренням, що в Польщі є приблизно 7 міл. Українців і в сатиричнім вірші гаудує, що ми множимо невпинно мільйонами українських дітей у редакції.

Навіщо вам вшехпольські редактори
Журитись вічно про своїх дітей,
Коли усе, що родить і земля і море
Ви зараз в польський пхаєте музей!

Нехай лиш десь про Іцка чи про Гриця
Почує світ, — ви зараз, мов на жарт:
„Він — наш: Поляк: — Мишуга, Крушельницька,
Гаркавенко, Курокі та Брайтбарт!“

А звідки в Польщі Українців стільки,
Коли мущин сховали ви від ключ?
— Як ляже ніч, з Радянщини що хвилька
Новий мільйон все переходить Збруч!

**Ор. Ор.**

# НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Число нашого часопису з дня 13-го ц. м. сконфісковано за три місця вступної статті п. з.: „Зворот“, а число вчорашнє за чотири рядки з „Панахиди“ в память от. С. Петлюри і за вісім рядків зі статті „Преса“.

— **Самі не знають своїх законів.** Одержуємо такий лист: Дирекція почт і телеграфів у Львові наказала свого часу підлеглим урядам на основі закону про державну мову з дня 31. VII. 1924, у своїм шовіністичнім розгоні жадати потвердження відбору почтових посилок власноручним підписом у польській мові. На цій підставі в деяких почтових урядах кожний, хто хотів відобрати почтову посилку, мусів підписувати себе по польськи чи радше латинкою. Проти відмови видачі почтових посилок за потвердженням по українськи вніс я в лютім 1925 скаргу до дирекції почт і телеграфів у Львові, яка рішенням з дня 5. III. 1925 ч. 19253/3288/25 апробувала незаконне поступування почтових урядів як законне. На мій відклик внесений ще дня 15. III. 1925 міністерство промислу і торговлі у Варшаві осудом з дня 13. III. 1926 ч. 2607/Пр. I. Д. П.

віроісповідність і національність — скривджено вже у виборчій ординації що найменше на т р и мандати. Це число відтятих українському населенню мандатів ще збільшиться, коли мати на увазі, що розподіл мандатів відбувався на основі перепису з 1921 р., в якому помітна кількість українського населення взагалі не брала участи. Кількість українського населення є поправді на яких 4—10 відсотків більша, як виказав перепис з 1921 року.

Зміна виборчої ординації.

Так напр. Новий Санч з 26.000 українського населення *) звязано в один виборчий округ з Лімановою, Бохнею і Величкою; Грибів і Горлиці з 26.000 українського населення *) з Тарновом, Пільзном, Бжеском і Домбровою; Ярослав з 51.000 українського населення *) з Ряшевом, Пшеворськом і Ланцутом; також з перемиського округа зроблено мішаний замісць округа з українською більшістю.

До тогож годиться додати, що безпосередньо перед виборами 1922 р. або зараз після виборів повернуло з радянщини (України і Росії) понад 300.000 українського населення, евакуованого російською армією в р. 1915 головним чином з Холмщини, Підляша і Полісся. Ця цифра громадян теж не грає ніякої ролі в польській виборчій ординації. Таким чином вже у виб. ординації зменшено чисельно українське представництво на яких д е с я т ь послів.

Колиж тепер Польща стоїть під знаком „моральної санації", коли має бути здійснювана чесність, справедливість і рівноправність, то зміна виборчої ординації повинна відбуватися в напрямі справедливого розподілу соймового представництва. Першим обовязком нової влади в Польщі є наглядно доказати, що справді всі громадяне є рівноправні під оглядом прав й обовязків. З тією метою зміна виборчої ординації повинна бути переведена під прапором належнього збільшення українського представництва шляхом зменшення виборчих округів, зміни виборчої ординації на заході української території під Польщею і численного зрівноваження українського населення на українській нац. території з польським в етнографічній Польщі, беручи відповідні поправки з неучасти українського населення в переписі і втягаючи до виборчої квоти репатріянтів.

---



---

# Чи не безнадійна справа?

**Унійний зїзд у Відні.**

*Відень, 5. червня 1926.*

(Від власного кореспондента.)

В часі латинських зелених свят, точніше: у днях 25—27 м. м. відбувся у Відні т. зв. унійний зїзд, присвячений справі обєднання західної католицької церкви з церквами східної Европи. Влаштовано його старанням австрійських та німецьких католицьких організацій з відомим віденським товариством „Лєо" на чолі.

Неодин похитає головою і подумає: невжеж нині час на такі речі? Нині, в моменті, коли цілі державні організми вються в судорогах економічної кризи, коли над цілими суспільствами повисло марево фізичної загибелі, не згадуючи вже про культурні чи инші справи? А вжеж, щира правда, що тепер на це мало пригідна пора. І цей віденський зїзд можемо ще по-части зрозуміти як певний відрух проти загальної мертвеччини, що заваготіла над Европою, як бажання певних гуртків чи кругів внести щось нове, відсвіжити задушливу атмосферу з цієї сторони, що для них найближча...

Треба признати, що впорядчикам віденського унійного зїзду вдалося стягнути до праці доволі значну скількість визначних учених на полі церковщини. Що більше! Вони, як католики, виявили дуже багато цивільної відваги, покликуючи на зїзд, як одного з референтів, православного барона Константина Врангеля, що спричинило „саботаж" зїзду тут. папським нунцієм... Ця свобода, з якою виголошувано реферати та з якою відкривано слабі сторони не лише — як це звичайно буває — чужі, але й свої, була дуже зворушлива і становить одиноку позитивну позицію цілого зїзду.

За три дні нарад виголошено багато рефератів. Кожний з них під иншим, правда, наголовком, але з цієї чи иншої сторони, так чи инакше підходив до причини церковного розєднання і дошукувався спільної основи. Одні доглянули причину розєднання в розбіжности культур (проф. Бавмштарк, Утрехт), инші в надто сильному націоналізмі східних народів (проф. Е. Томек, Відень), ще инші в політичних і психольогічних моментах і відповідно до цього подавали свої зарадчі пропозиції.

Для нас інтересний був обширний реферат д-ра Івана Турина, виголошений другого дня зїзду, на тему „Справа унії зі східними церквами під сучасну пору". На підставі фактів і дат, починаючи від берестейського собору до найновіших часів, референт виказав, що, не зважаючи на обєднання, греко-католицька церква ніколи не вважалася справді католицькою; замісць ставати тим обєднуючим схід і захід місцем, вона була тереном безупинних напастей як православного, так і католицького (польського) духовенства. Унітське духовенство і греко-католицький обряд постійно понижували й поборювали найбільше завзято саміж таки католики і ні в історичній Польщі, ні в польсько-австрійській Галичині, ані вкінці в сучасній польській републиці не мають гр.-католики рівнорядного становиска не тільки під фактичним, але навіть під формальним оглядом. Уніятські колись частини Волині, Холмщини й Полісся не реституовано цій обєднуючій церкві,

Чиж отже може хто дивуватися, що справа обєднання церков натрапляє на велику нехіть населення східної Европи? Тай взагалі — на погляд бесідника — справа унії може бути більше реальна і надійна щойно тоді, коли реставрована буде стара християнська византійська культура і коли обновиться колишнє блискуче релігійне життя грецької церкви. Як свого роду доповнення реферату прочитав д-р Турин замітки о. д-ра М. Горникевича, в яких порушено спроби ломання деяких основних, святочно гарантованих прав греко-католицької церкви, як прим. справу целібату.

Як бачимо, д-р Турин поставив справу греко-кат. церкви отверто, щиро й без зайвих заслон. В дискусії над його рефератом забирало голос кількох бесідників, між ними й один польський священик, який покликувався на те, що римо-катол. церква дає більше спасення (!!), як уніятська. Зате проф. Ф. Газе (Haase) з Бреслява підчеркнув правильність виводів нашого референта. „Скільки разів удався я на схід — говорив цей учений — і куди я там не повернувся, стрічався завсіди зі закидом латинізації. І закиди ці не є шілковито безпідставні. Від католицької церкви Польщі залежатиме, чи вспіє вона розвязати національні, політичні та психольогічні труднощі унії, які є багато важчі, як догматичні. Та ще одно — в цих справах слід завсіди пильно уважати, щоби своєрідні відмінні права обєднуючоїся старої церкви не були нарушені".

Ми з розмислом задержалися довше над тим одним рефератом і дискусією. Сам зїзд, як уже згадано, не увінчався більшим позитивним успіхом і не посунув справи унії вперед ні на один волос. Навпаки — в кількох рефератах пробивалася велика доза песимізму. І так приміром в одному з них сконстатував д-р К. Лібек, що кількість спірних точок поміж католицькою і східними церквами постійно зростає. Коли в 9. столітті таких точок було тільки дві, то в 15 стол. наросло їх на пять, а нині нараховують деякі до шістьдесять таких непримиримих точок. Словом—майже безнадійна справа...

Не зрушив її з місця й віденський унійний зїзд, а та по части подивугідна щирість, з якою його перевели впорядчики, стрінулася з негодуванням певних католицьких кол, що бажалиб чомусь перед світом дещо дискретно закрити.

**Ясенчук.**

---

# По виборах на Україні.

Щойно тепер довідуємося з радянської преси про останні підсумки цьогорічних перевиборів до рад. Секретар Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету Рад Буценко містить на тему тих підсумків свої рефлексії у харківських „Вістях".

Минулого року брало участь у виборах заледви 35 прц. управлених до голосування селян, а цього року відсоток участи селян у виборах піднявся до 54. При тому збільшення участи йде, як каже Буценко, на рахунок середняків. Колиж приглянутися дальшим міркуванням Буценка, то виходить, що не так середняки, як взагалі засібніщі селяне виявили в цьому році більше заінтересування виборами.

„Треба зазначити, — пише дослівно Буценко — що статистика середняків і глитаїв здебільшого велася технічними робітниками сільрад, або представниками місцевих виборчих комісій без будь якого глибокого економічного аналізу, а тому то ми повинні поставитися до неї з відповідною обережністю".

Докладні відомости про вислідки виборів з 10.529 сільських громад виказують, що управнених до участи у виборах було 13,261.179 лю-

---

МИКОЛА ГОЛУБЕЦЬ.

# Василь Крижанівський.

**(Замісць некрольоґу.)**

Придніпрянська емігрантська кольонія втратила одного з кращих своїх членів, в проріджених рядах недобитків Армії УНР. не стало ще одного товариша, українське мистецтво втратило ще один — молодий і могутній талант. В суботу дня 12. червня 1926 р. в 4. годині з полудня помер у львівському шпиталі на невилічиму шлункову недугу — Василь Крижанівський. Помер, як слід вмирати українському мистцеві — внаслідок довголітнього недоїдання, якого не міг уже видержати винищений переходами війни і революції, здавалося, залізний його організм. Не видержав організм і не захистила тепла рука галицького поміщика-мецената, в якого гостинному дворі пробув Покійник два останні роки повільного завмирання.

Вістка про смерть мистця-скитальця не розколише невпинним жалем надто широких кол громадянства. Дуже самітними й відлюдними дорогами звик ходити Василь Крижанівський. Сірим і непомітним добився до нас з концентраційного табору, в гуртку людей найближчих до себе й до свого мистецтва могутнів творчими думками, подвигами і... намірами.

Одним з перших станув при закладинах і розбудові „Гуртка Діячів Українського Мистецтва", але тут зайняв в йому тільки вродженою непримиримістю для компромісів, становище мистецького священослужителя. Бо тільки як таємну божеську священослужбу ірраціональним, недосяжним у своїй абстрактній красі, ідеалам, вважав він мистецтво. Цього свойого розуміння мистецтва не зрадив ніколи і тому за час свого перебування на галицьким загумінку не здобув собі популярности, а тим менше мінімальної хочби життєвого забезпечення; з безладною текою рисунків під пахою, з величезним клунком найріжнороднішої всячини на плечах, мандрував вряди-годи з міста на село і з поворотом поневолі нагадуючи „странника божого" Сковороду, з яким єднало його так багато рис його євангельськи чистого й шляхотного характеру.

Коли на першій з виставок „Гуртка" 1922 р. запрезентував свою малярську творчість перед галицькою публикою, то звернув увагу всіх виїмковою конструкцією своєї творчої психіки, в призмі якої попри очевидні сліди київської Художньої Школи і боготвореного нею ґеніяльного безумця Врубеля, переломлювалося фасцинуюче проміння його тонкої, а в парі з тим могутньої індивідуальности.

На картинах чергової виставки відбилася багрова заграва пронизуючих у ту пору „Гурток" зусиль у напрямі націоналізації мистецтва, на третій гуртковій виставці не стало вже експонатів Крижанівського разом з експонатами кількох його однодумців, для яких накинута боротьба за хліб насущний була страшною глухою стінкою, від якої нема повороту до мистецтва.

В житті „Гуртка" прийшов момент, який назріти мусів — після патріотичного упоєння консолідацією сил прийшла самозрозуміла дифференціяція творчих індивідуальностей. Крижанівський, який ніколи не плавав по поверхні, ввійшов тепер ще глибше в себе, з іще більшою строгістю поставився до творчих осягнень своїх товаришів і очевидно своїх власних, які піддав безоглядній, розторощуючій переоцінці. Якийсь час спинився на стежечці, що веде до монументально-декоративних заложень старої української ікони, щоби знову стати в обличчі нерозгаданої Тайни мистецтва, до якої не найшов ключів ні у Врубеля ні у византійців. І власне в той трагічний момент змагання, того непосильного дужання з молохом творчости, заскочила Крижанівського смерть. Відійшов тихо й непомітно, як тихо й непомітно, але з гідним Великої Справи завзяттям і саможертвою ішов своїм відлюдним шляхом.

Вміраючи, в сотий раз проспівував собі рефрен улюбленої думи про те, що „ніхто не заплаче по білому тілі по козацькому"...